

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvu Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. se pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša  
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2 —.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 K 50 — vin. za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša  
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklame tje so proste poštnine.

## Osrednja zveza javnih nameščencev in učiteljstva.

(Odgovor na »Naš Glas« št. 30., 28. julija 1921.)

Poverjenštvo UJU v Ljubljani je bilo član Osrednje zveze javnih nameščencev. K osrednji zvezi je pristopilo učiteljstvo že potem, ko je bil materialni položaj učiteljstva že izjednačen z državnim uradništvom na podlagi sklepov takratne narodne vlade v Ljubljani in pozneje preveden na enotne dinarske plače na podlagi zakona izdanega od narodne skupščine v Beogradu. S tem zakonom je bilo učiteljstvo tudi pravno priznano kot državno uradništvo. Inicijativo za zakonski načrt o dinarski regulaciji plač vsemu učiteljstvu v državi je dalo v prvi vrsti srbsko učiteljstvo in tamošnje učiteljske organizacije na podlagi inicijativ pokrajinskih učiteljskih organizacij.

Učiteljstvo je bilo vedno solidarno z javnimi nameščenci in je smatralo od trenutka, ko je bilo priznano državnim uradnikom, njihovi boji za svoji boji! Ob priliki svoječasne protestne stavke državnih nameščencev se je učiteljstvo brez poziva samo odzvalo protestni akciji; podpiralo je uradniške gospodarske zadruge, več iz solidarnosti kot iz dobičkanosti, ki jo naj bi prinašalo članstvo zadrug.

Pri tej priliki pa se nehote spominjamo 25% povišanja draginskih doklad, pri katerih je bilo učiteljstvo prezrto in posebno predzadnje regulacije draginskih doklad, pri katerih bi bilo učiteljstvo kmalu prezrto — v prvi vrsti po krivdi ministerijalnih uradnikov v Beogradu, rojakov iz Slovenije, kakor so nam srbski tovariši, ki so posredovali v tej zadevi, javljali in obsojali potem svojega časopisja. Celo vodstvo državnih nameščencev ni prav vedelo, bi li pristevalo učiteljstvo med državne nameščence ali ne in je kolebal v tem vprašanju; učiteljstvo se je na moralo boriti za že zak-

nito priznane pravice še vedno ob vsaki priliki na vse strani.

Javno mnenje državnih nameščencev ni s posebnimi simpatijami sprejelo učiteljstva v svoje vrste; vodstvo učiteljskih organizacij in naše glasilo je pa kljub temu povsem korektno nastopalo napram javnim nameščencem.

Medtem se je pa položaj v toliko izpremenil, da je dosedaj samostojna učiteljska zaveza v Ljubljani postala organizatoričen del enotne državne organizacije učiteljstva — Udruženja v Beogradu. Vsa borba za materialna prava učiteljstva je bila sedaj prenesena in osredotočena le potom centralnega odbora učiteljskega Udruženja v Beogradu, ki ima nalogo solidarno z ostalim državnim uradništvom nadaljevati borbo — za nam še vedno skupno — končno veljavno izjednačenje in izboljšanje materialnega in pravnega prava državnih nameščencev.

Poleg tega so v učiteljskih organizacijah stopila v ospredje strokovna, narodna in v državni dobrobit potrebna vprašanja, ki so začasno potisnila v ozadje materialna vprašanja; v ospredje je stopilo vprašanje enotne šolske zakonodaje, vprašanje notranje reorganizacije šolskega vprašanja, vprašanje prosvetnega narodnega dela učiteljstva in drugo — to so ona vprašanja, iz katerih se kaže bistvena razlika med učiteljskimi in drugimi uradniškimi organizacijami (tudi Osrednjo zvezo!), katere se povečini pečajo zgolj z materialnimi vprašanji, brez vsekakih idealnih stremljenj.

Obsebiurno, da so te vezi trdnejše in tesnejše, da se je zaradi njih pridružilo tudi učiteljstvo iz Slovenije svoji stanovski centrali v Beogradu, da se potom nje bori za materialna prava in hkrati tudi za druge ideale, ki jo tesno vežejo z njo, v dobrobit naroda in države.

Pojavilo se je tudi materialno vprašanje organizacije. Organizacijski davek učiteljstva je poleg stanovskega še naroden tako ogromen, da ga ne prenaša no-

ben stan takega. Poleg tega se učiteljstvo žrtvuje v narodnih organizacijah tudi z delom, kot malokateri del uradništva. Brez, ki ga zahteva Osrednja zveza od učiteljstva v Sloveniji je letnih 36.000 K, za svojo centralo pa naj učiteljstvo plača še poleg tega štirikratno tako svoto za iste materialne dobrine.

Razumljivo je torej bilo, da se je učiteljstvo moralo odločiti samo za eno centralo in naravno — za stanovsko centralo svoje stroke. Udruženje jugoslov. učiteljstva, ki šteje do 17.000 članov, tesno združenih v stanovskih, strokovnih in prosvetnih smotrih v močno enotno falango. »Naš Glas« je dal s svojim pisanjem, kot glasilo Osrednje zveze, samo neposreden povod za obsebiurne korak učiteljstva iz Slovenije. Če objektivno »Naš Glas« premore gorenje razloge tedaj ne mora izrekati slabe kritike nad postopanjem učiteljstva.

Učiteljstvo si kljub zadnjim disonancam šteje v svojo dolžnost ostati solidarno z ostalim državnim uradništvom, ker se vedno prišteva k državnemu uradništvu; v organizacijskem oziru je primorano se organizirati samostojno, iz razlogov ki smo jih navajali zgoraj, vendar na v trdni zavesti skupnih smotrov in solidarnega nastopa ob vsaki priliki za interese posameznih skupin ali celote; vsako vprašanje državnega uradništva smatra za svoje vprašanje in vsako akcijo državnega uradništva za svojo akcijo!

J. MACAROL:

## Več srca!

»Vzemite palico in pojdite iz okraja!« tako je dejal neki nadučitelj svojemu podrejenemu učitelju, ki ima štirinajst službenih let za seboj kot vesten in marljiv učitelj. Vrhtega je slednji občutil fizično in materialno vse vojskino in begunsko gorje.

»Učiteljski Tovariš« je svoječasno omenil v članku tov. A. M., da se smatra

nas »begunec« za nekaj nižjega in manj vrednega. Mi občutimo to sami, izvzete so seveda častne izjeme, ki znajo uvaževati naše sedanje razmere, ki so nas dovedle v stran od naše ožje domovine. Nikak pohlebo po boljših službah, — dokaz temu, da se je večina primorskega učiteljstva udeležila boja za slovenski Korotan — še manje pa dobičkazelnost, temveč le nagon po svobodi, za katero smo se borili že pod bivšo Avstrijo.

Večina primorskih tovarišev, ki se nahajamo v Sloveniji, smo bili kompromitirani radi našega odločnega jugoslovanskega mišljenja že pod bivšo Avstrijo in nič manje, temveč še bolj bi bili sedaj tlačeni pod fašistovsko Italijo, ki bi nam vedno grozila s svojimi ječami. Trpeti bi morali mi in naše družine največja prežnanstva in nasilstva.

Kdor se količkaj vpoglobi v naše stanje, ta nam mora odkrito priznati, da je tako in nič drugače. Prepričan sem tudi, da 100% primorskega učiteljstva — in tudi drugega uradništva — si želi nazaj. Pripravljeni smo se vrniti toda z garancijami, da se bomo lahko svobodno gibal, seveda v okvirju italijanskih zakonov kakor državljani italijanske narodnosti. Vprašanje pa je, kdo nam to zamore jamčiti. Dvomim, če bi to v splošnem koristilo, kajti v Sloveniji ni še tako kačor bi moralo biti, čistiti bi se moralo začetki kje drugje in ne pri nas, ki smo tvegali zdravje in izgubili vse za domovino. Ali smo mi begunci, nahajajoči se v državni službi, kakšni nevarni in prekratni elementi države in ujedinenja? Ali ne posvečamo svojih skromnih moči odkrito v dobrobit države in naroda bolje, da niti ne primerjam z ljudmi, ki so se rekrutirali pod Susteršič-Lampetovim sistemom? Uverjeni smo, da nam to pripoznava meročajni faktorji, toda veliko število inteligence, da ne omenjam priprostega ljudstva, vidi v nas »tuje Primorce«, kakor da bi se priklatlili iz črnih gozdov Azije.

## LISTEK

VILKO MAZI:

### Koncertna turneja ljubljanskega učiteljskega pevskega zbora.

(3)

Sopren dan med pšenico in ovsom. Od težkih vozov kotobarijo goste plasti razbeljenega prahu, zakaj cesta je slaba in razvožena, komaj podobna širokemu kolovozu. Trdi sedeži preizkušajo odporno silo naših kosti. Tupatam odleti v šarek izžeta citriona, ko je bila oddala svoji osvetožujoči sok zasušenemu grlu. Proti poldnevni se peljemo mimo ogromnega žitnega skladišča, par nizkih hiš med vrtovi in prikaže se poštni urad v Beltincih. Mlada, brika poštarica, ki se je bila seznanila z nami v Murski Soboti, je bila pripravi naproti, skoči na voz in vzame vsa vzhicena, da bi šla najraje z nami tja daleč, daleč v naše in svoje kraje. Pusto in zoprno ji je na tej plajavi, lepši so hribi in gore in tam čaka ženin svoje neveste. Tako lepa prilika se mi, ali do dopusta manjka še par dni — služba se ne briga za sentimentalnosti.

V Beltincih je bilo treba nakrmiti in napojiti konje, ki so bili že od ranega jutra ob svojem. Pa tudi mi se nisimo branili kratkega oddiha v čedni, hladni krčmi, kjer smo domačinom, ki so prihitali s polja, zapeli par okroglih. Žal jim je bilo, da smo prišli k njim samo »na uro pogledat.

In ta ura je zares naglo potekla. Še slabša pot nego dopoldanja je zavila proti Muri. Uboge kosti, kdor ni imel mehkeše podlage! Gospod nadsvetnik, ki je delil naše križe in viže že vse od Ljubljane, se je zdaj potrpežljivo prekladal z boka na bok in mrdal z žnablji, kakor bi se hotel priveriti, da nikoli več tako. Toda svež humor Ljuzeta Gorjupa, ki je vztrajno kljuoval trdemu premetanju, je mogel potolažiti tudi gospoda nadsvetnika, da se je izza zlatih očal parkrat celo prav iskreno namuzal.

Širok brod tik v gradnji se nahaja čezga mostu, ki bo kmalu vezal Prekmurje z Murskim poljem, nas je prepeljal prek deroč, temne Mure in dosegli smo Veržei. Sredi vasi je zapel moški zbor množici vaščanov prelepo pobratimijo: »Slovenec, Srb, Hrvat«, ki je prinesla pozdrav zeleni Prekijji, domovini Stanka Vraza in še drugih naših velmož. Nek voznik je potem vse do Križovcev ponavljal: »... Odnihala nas jedna...« in

tovariš Rudi, njegov star znanec, mu je moral celo parkrat pomagati, ker mu drugače ni dal miru v svojem navdušenju.

Križovci.\* Pred vasio smo stopili z voz, zakaj pri prvih hišah nas je pričakovala šolska mladina z učiteljstvom. Belo oblečene deklice so nas obdarile s šopki. Otrokom, ki so se bili postavili v dolg špalir, je razložil pevovodja Juvaneč v preprostih in prisrčnih besedah pomen naše poti in zbor jim je zapel »Lepo našo domovino«. Nadučitelj Herzog je v memu mladine vrnil pozdrav; iz otroških grl pa se je oglasila, kakor odmev iz srca k srcu, pesem, ki jo je poprej zapel zbor malčkom v pozdrav.

V Kosijevi gostilni poleg šole so medtem okusno pogrnili mize. V mali, skromni prleški vasi bi človek skoro ne pričakoval kaj takega. Pa še več: vrli krčmar je dal nalašč za naš prihod preslikati obsežni lokal. Kar pa je najpoglavnejše: briljantna postrežba! Marsikak ljubljanski hotelir bi se ne znal tako postaviti niti za drag denar. Preprost, do kraja nesebičen prleški krčmar pa nam je preobložil mize z najokusnejšo jedjo in pijačo in to za borih par dinarjev.

\* Ljudstvo izgovarja Križovci. Tudi občinski napis in železniška vozovnica ima to obliko in ne Križevci.

Po opulentnem kosilu so nam odkazali stanovanja, ki jih je preskrbelo domače učiteljstvo, predvsem tovarišica Karbova. Pri tem nelahkem poslu so šli našim vrlim tovarišem domačini očitno radevolje na roko, ponekod celo s takim gostoljubjem, kakršnega smo bili deležni v Radgoni.

V Križovcih bo dan oddiha. Tako je stalo v načrtu No, pa kaj se ne da vse postaviti v načrt! Mi pa smo taki, da kjer velja dobro združiti s koristnim, nikdar ne umanjamo. Res je, kosti so bile potrebne počitka, kaj šele grla! Ali veljalo je proslaviti rojstni dan našega spasiatelja, našega junaka Čeka Pere in to v mali, od sveta odrezani vasi. Program je bil hitro gotov: zvečer slavnosten obhod po vasi, naslednje jutro pa smo si izgovorili cerkveni kor. Prva točka tega ad hoc programa ga je prav pošteno pihnila. Oddelek požarne brambre je obkrožil naš zbor s plapolajočimi bakljami in razvila se je dolga povorka. Domorodne pesmi so se razlegale po vasi, sledili so jim navdušeni klici. Naposled je zbor odšel pred okusno razsvetljeno šolo par umetnih in par najlepših narodnih pesmi. Menda se je tu nagromadila vsa vas od najčastitlivejšega očanca do poslednjega samosrajčnika. Vse je z napetostjo prisluškovalo ubranim zvokom. Priča sem